

**BÖLGESEL KALKINMADA YENİ KURULAN ÜNİVERSİTELERİN
ROLÜ: BİNGÖL ÖRNEĞİ¹****Meltem ERDOĞAN²****Veysel KARAGÖL³****Öz**

Bölgesel kalkınmanın itici güçlerinden biri olan üniversiteler, yetiştirdikleri beşeri sermayenin yanında aynı zamanda buldukları illerin demografik yapılarına, üretim ve istihdam düzeylerine, sosyal ve kültürel yapılarına önemli katkılar sağlamaktadırlar. Son yıllarda, özellikle de illerin sosyal ve ekonomik anlamda kalkınmalarını sağlamak amacıyla birçok az gelişmiş bölgede üniversiteler veya yüksekokullar kurulmuş ve böylece bir devlet politikası olarak sürekli üstünde durulan “Her ile bir üniversite...” hedefi gerçekleştirilmiştir. Bingöl Üniversitesi de 2007 yılında bu amaçla kurulan üniversitelerden biridir. Bu çalışmada, yeni kurulan üniversitelerin buldukları illerin sosyoekonomik yapılarına olan etkileri Bingöl Üniversitesi özelinde incelenmiştir. İlin 2007’de Bingöl Üniversitesine sahip olmasından sonra meslek gruplarındaki aktif üye sayısında artış söz konusu olmuştur. Bununla birlikte, çalışmaya tabii olan 850 öğrencinin Bingöl’de geçirdikleri zaman zarfında gerçekleştirdikleri aylık ortalama harcamaları 6000 TL ve 9 aylık eğitim döneminde il ekonomisine katkıları ise 88 milyon TL olarak bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel Kalkınma, Üniversiteler, Bingöl

**THE ROLE OF NEWLY ESTABLISHED UNIVERSITIES IN
REGIONAL DEVELOPMENT: THE CASE OF BİNGÖL****Abstract**

The Universities which one of the driving forces of regional development provide significant contributions to demographic structures, production and employment levels, transmission and cultural structures as well as adding value to human capital. In recent years, in order to develop cities socially and economically many universities or colleges have been established in many underdeveloped areas. By time as a government politics “One university for every city...” aim has been achieved. University of Bingöl established in 2007 is one of them. In this study, the effects of the newly established universities on the socio-economic structures were examined for Bingöl University. After having the University of Bingöl in 2007, the number of active members in professional groups increased. Meanwhile, the monthly average expenditures of 850 students who were subject to study during the time they spent in Bingöl were 6000 TL and the contributions to the provincial economy were found to be 88 million TL during 9 months training period.

Keywords: Regional Development, Universities, Bingöl

¹ Çalışma, 1605E255 numaralı Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi’nden türetilmiştir.

² Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, melteme@anadolu.edu.tr, orcid.org/0000-0002-7201-6242

³ Arş. Gör., Anadolu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, vkaragol@anadolu.edu.tr, orcid.org/0000-0001-9939-0173

1. Giriş

Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin en önemli problemi hem kurumsal hem de yapısal anlamda iktisadi gelişme ve kalkınmanın nasıl sağlanacağı sorusudur. İktisadi kalkınmanın nüfus, sanayi, tarım, ticaret, eğitim, sağlık gibi farklı unsurları bulunmakta ve her birindeki ilerleme iktisadi kalkınmaya önemli katkılar sağlamaktadır. Ancak kişilerin bilgi ve becerilerinin üretime yansımaları ifade eden beşeri sermaye, son dönemlerde yoğun bir şekilde gündeme gelmekte ve uzun dönemli gelişme ve kalkınma politikalarının en önemli unsurunu oluşturmaktadır. Beşeri sermaye kavramının iktisadi kalkınmadaki önemine ilk dikkat çekenler klasik iktisatçılar olmuştur. Adam Smith 1776 yılında yayınladığı “Ulusların Zenginliği” adlı eserinde ekonomide üretim artışının sağlanması için iş bölümü ve uzmanlaşmanın gerekliliğinden, dolayısıyla beşeri sermayenin öneminden bahsetmiştir (Taban ve Kar, 2008, s.325). Genel olarak sermaye malları kavramı maddi öğelerle sınırlandırılmış ve beşeri sermaye yatırımları bu kavramın dışında tutulmuş olsa da insan yetenekleri üretime ciddi ölçüde katkıda bulunmaktadır. Bilgi ve becerilerin edinilmesiyle insan sermayesine harcanan kaynaklar, bir tüketim maliyetinden ziyade geleceğe yönelik bir yatırım olarak görülmektedir (Nafziger, 2006: 335; Perkins vd., 2006: 275).

Türkiye'nin modern bir toplum olma yolundaki uygulamaların temelini eğitimin oluşturduğu aşikârdır. Beşeri sermayenin bilgi ve deneyim kazanması ve yeteneklerinin gelişmesi aldığı eğitim ile yakından ilişkilidir. Eğitim, ekonominin ihtiyaç duyduğu insan gücünü yetiştirmekte, mikro ve makro düzeyde gelir yaratılmasını sağlamakta ve verimliliği arttırmaktadır. Bir ülkenin gelişmesi ve kalkınması o ülke vatandaşlarının aldıkları eğitime ve bu eğitimle birlikte kazandıkları bilgi ve becerilerle ülkelerine sağladıkları katkıya bağlıdır. Öyle ki günümüzde toplumların kalkınmasının en önemli belirleyicileri, eğitimin çıktıları olan, teknolojik ve bilimsel ilerlemelerdir. Dolayısıyla sosyoekonomik gelişmenin ve verimlilik artışının en önemli unsuru bireylerin eğitim düzeyleridir (Çakmak, 2008). Sosyoekonomik gelişmişliğin bölgesel anlamda farklılık gösterdiği bilinmektedir. Tüm dünyada eğitime ve beşeri sermayeye verilen önem ve değer ile birlikte Türkiye'de de bölgelerarası farklılıkların asgariye indirilebilmesi adına eğitime önem verilmeye çalışılmaktadır. Türkiye'de bölgelerarası gelişmişlik düzeyi farklılıkları bir takım sosyal, kültürel, ekonomik ve politik nedenlerden dolayı daha derin hissedilmekte ve son dönemlerde söz konusu farklılıkları azaltmaya yönelik bir takım programlar ve politikalarla, önlemler ve teşvikler uygulandığı görülmektedir. İllerin sosyoekonomik gelişmişlik düzeylerine katkı yapacağı düşünülen ve iktisadi kalkınmada önemli rol oynayan beşeri sermaye yatırımlarını da içerisinde barındıran üniversiteler, bu anlamda önemli bir politika aracı olmuştur. YÖK istatistiklerine göre, Türkiye'de 2006 yılından itibaren yeni açılan üniversite sayısı 100'e yaklaşmaktadır ki bu üniversitelerin çoğunun daha önce üniversitesi bulunmayan, az gelişmiş illerde kurulduğu bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla üniversitelerin, bölgesel kalkınmada elzem bir yeri olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Wolfe (2005), sanayileşmiş ekonomilerin hızla daha fazla bilgiye dayalı hale geldiğinde, üniversitelerin bölgesel ekonomik kalkınmada kilit bir role sahip olduğunu vurgulamakta ve bilgi temelli ekonomide üniversitelerin

merkezde yer aldığı görüşünü savunmaktadır. Üniversiteler bölgenin sosyal sermayesini oluşturmada, yerel ekonomik topluluğun hayati bir parçasını temsil etmekte ve gücü ve canlılığı ile ekonomik büyümeye katkı sağlamaktadır.

Yeni kurulan üniversitelerin, kuruldukları illerin sosyoekonomik yapılarına etkilerini araştırmak amacıyla hazırlanan bu çalışmada 2007 yılında Bingöl ilinde kurulan “Bingöl Üniversitesi” örneği incelenmektedir. Bu bağlamda çalışmanın ilk bölümünde Bingöl ilinin mevcut sosyoekonomik yapısına, ardından yeni kurulan üniversitelere ve genel anlamda kurulma sebeplerine ve sosyoekonomik katkılarına değinilmektedir. Çalışmanın literatür bölümünde çeşitli üniversitelerin illere katkılarına ilişkin olarak yapılan çalışmalara yer verilmektedir. Çalışmanın yöntem ve bulgular kısmında ise Bingöl Üniversitesi öğrencilerine uygulanan anket sonuçları ile üniversite personeline yapılan harcamalar değerlendirilmekte, bulgular yorumlanmakta ve Bingöl Üniversitesi'nin il ekonomisine ve sosyo-kültürel yapısına katkıları tartışılmaktadır.

2. Bingöl İlinin Sosyo-ekonomik Yapısı

İllerin sosyo-ekonomik yapısını belirleyen başlıca faktörler: Demografik yapı, üretim düzeyi, gelir düzeyi, işgücü talebi, istihdamın sektörler arası dağılımı, eğitim ve sağlık hizmetleri, fiziki ve sosyal altyapı olanakları gibi değişkenlerdir (Erkan vd., 2012: 112). Kalkınma Bakanlığı illerin sosyoekonomik gelişmişliğini sıralarken söz konusu değişkenlerin yanında rekabetçi ve yenilikçi kapasite göstergeleri, erişe birlik göstergeleri ve yaşam kalitesi göstergeleri gibi; içlerinde birçok değişken barındıran göstergeleri de kullanmaktadır. Sosyoekonomik gelişmişlik düzeyi hesaplanırken ilin ülke içerisindeki ekonomik ağırlığı, sosyal gelişmişlik seviyesi, bireysel zenginlik ve refah düzeyi, il bazında ekonomik ve sosyal gelişmişlik ile bireysel refah arasındaki denge, veri teminine ilişkin süreklilik gibi bir takım hususlar dikkate alınmaktadır. Toplamda altı kademe incelenen illerin sosyoekonomik gelişmişlik düzeylerinde Bingöl ili ekonomisi Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesi illerinin yer aldığı altıncı kademe gelişmiş iller grubunda, TRB13 il koduyla, -1,1920 endeks değerine sahip durumda ve 72. sırada yer almaktadır. Endeks değerine ilişkin olarak örneğin, İstanbul 4,5154 endeks değeri ile ilk sırada yer alırken, endeks değeri 39. sıradaki Elazığ ile birlikte -0,0103 ile negatifleşmekte ve sıralamanın sonunda 81. sırada -1,7329 değeri ile yine bir Doğu Anadolu ili olan Muş gelmektedir (SEGE, 2011).

Bingöl ilinin negatif endeks değeri ile sosyoekonomik gelişmişlik düzeyi en düşük olan grupta yer almasının çeşitli sebepleri bulunmaktadır. 31 Aralık 2016 tarihli, adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçlarına göre toplam 269,560 kişi nüfusa sahip olan Bingöl ilinin ekonomisinin daha çok tarıma ve hayvancılığa dayalı olması bunun en temel sebeplerindendir. Kalkınmada Birinci Derecede Öncelikli yöreler kapsamında yer alan Bingöl ilinde sanayi yatırımı yapanlara devlet tarafından verilen teşviklere ve sağlanan kolaylıklara rağmen ilin sanayisi arzu edilen düzeye ulaşmamıştır. İlde sanayi tesisi çok az bulunmakla birlikte bunlardan bazıları; Yem-Süt Fabrikası, Bin-Kent Yem fabrikası, Genç Tuğla Fabrikası, et kombinası, kum kırma ve hazır beton tesisi, Beton santrali, Süper Bin-Kok Briket Kömür fabrikası, Öz-Tek Un Fabrikası'dır (Baydaş vd., 2011).

Bingöl iline ilişkin bir takım istatistikler incelendiğinde 2014 yılı itibari ile il bazlı kişi başına Gayrisafi Yurtiçi Hasıla'sının 5,858 ABD Doları olduğu gözlemlenmektedir. GSYH içindeki sektörel paya bakıldığında ise hizmetler sektörünün payının yaklaşık %60, sanayi sektörünün payı %26 ve tarım sektörünün payı %14 olarak ölçülmektedir. Yine 3,404,742 TL ile Bingöl ilinin 2014 yılı itibari ile yaratmış olduğu GSYH, toplam GSYH'nin %0,16'sına tekabül etmektedir (biruni.tuik.gov.tr, Erişim: 27/03/2017). Bingöl ilinin 2013 yılı için istihdam oranı %50,8, işsizlik oranı %7 ve işgücüne katılma oranı ise %54,6'dır. Dış ticaret göstergeleri incelendiğinde ise Bingöl ili 81 il içerisinde 1,015 ABD Doları ithalat ile 79. sırada, 10,657 ABD Doları ihracat ile 72. sırada yer aldığı gözlenmektedir. Eğitime ilişkin istatistikler ise %98,88 ilkokulda net okullaşma oranı (Türkiye geneli: %99,57) ve ortaöğretimde %64,55 net okullaşma oranı (Türkiye geneli: %76,65) ile Türkiye ortalamasının aşağısında kaldığını işaret etmektedir (TÜİK, 2013). Sağlık, eğitim ve gelir bileşeni dikkate alınarak hesaplanan önemli bir gösterge de İnsani Gelişmişlik Endeksi (İGE)'dir. Bingöl ili bu göstergeye göre 81 il içerisinde 0,599 endeks değeri ile 75. sırada yer almaktadır (Özpinar ve Koyuncu, 2016: 6).

Bu bölümde yer verilen bir takım istatistiki bilgilerden de anlaşılacağı üzere Bingöl ili, diğer illerle karşılaştırıldığında sosyal ve ekonomik anlamda az gelişmiş bir il olarak karşımıza çıkmaktadır. Az gelişmiş birçok ilin kalkınması için farklı bir takım uygulamalar ve politikalar var olduğu gibi, illerdeki üniversiteler de bu işlevi taşıyan unsurlardan birisidir. Nitekim Bingöl Üniversitesi'nin Bingöl ili ekonomisine ve istihdamına önemli derecede katkı sağladığı görüşü araştırmalar ile desteklenmektedir (Patır vd., 2012: 39).

Bingöl Üniversitesi 29 Mayıs 2007 tarih ve 26536 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 5662 Sayılı Kanunla kurulmuştur. Çekirdeğini Bingöl Meslek Yüksekokulu oluşturmaktadır. Bingöl Meslek Yüksek Okulu ise, 1983 yılında Fırat Üniversitesi'ne bağlı olarak kurulmuştur. Eğitim ve öğretimin ilk yıllarında Elazığ'da mühendislik fakültesi kampüsünde başlayan yüksekokul 1987 yılından itibaren Bingöl'de eğitim öğretimini sürdürmeye başlamıştır. Günümüzde Bingöl Üniversitesi 8 Fakülte, 2 Yüksekokul, 5 Meslek Yüksekokulu ve 4 Enstitü ile eğitim-öğretime devam etmektedir.

Tablo 1'de Bingöl Üniversitesi'nde yer alan fakülte, meslek yüksekokulları ve enstitülerde birinci öğretim, ikinci öğretim ve uzaktan öğretimde eğitim-öğretim gören öğrenci sayıları mevcuttur. 15.000'e yaklaşan öğrenci sayısı ile Bingöl Üniversitesi eğitim-öğretim verdiği aylar içerisinde Bingöl iline yaptığı sosyal ve ekonomik katkıların yadsınamaz boyutta olduğu düşünülmektedir.

Tablo 1: Bingöl Üniversitesi Toplam Öğrenci Sayıları (2017 Yılı)

BİRİM ADI	I.ÖĞRETİM			II. ÖĞRETİM			U. ÖĞRETİM			TOPLAM		GENEL TOPLAM
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	
Bingöl Sosyal Bilimler MYO	502	378	880	378	184	562	31	8	39	911	570	1481
Bingöl Teknik Bilimler MYO	1220	439	1659	615	117	732	0	0	0	1835	556	2391
Fen Bilimleri Enstitüsü	228	84	312	0	0	0	0	0	0	228	84	312
Fen -Edebiyat Fakültesi	1037	1408	2445	788	884	1672	0	0	0	1825	2292	4117
Genç Meslek Yüksekokulu	128	143	271	9	41	50	0	0	0	137	184	321
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	254	263	517	140	98	238	0	0	0	394	361	755
İlahiyat Fakültesi	185	307	492	155	203	358	0	0	0	340	510	850
Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	574	104	678	179	17	196	0	0	0	753	121	874
Sağlık Bilimleri Fakültesi	73	94	167	12	2	14	0	0	0	85	96	181
Sağlık Hizmetleri MYO	302	501	803	238	339	577	0	0	0	540	840	1380
Sağlık Yüksekokulu	241	155	396	198	103	301	0	0	0	439	258	697
Solhan Sağlık Hizmetleri MYO	42	96	138	0	0	0	0	0	0	42	96	138
Sosyal Bilimler Enstitüsü	326	62	388	72	6	78	0	0	0	398	68	466
Veteriner Fakültesi	125	67	192	0	0	0	0	0	0	125	67	192
Yaşayan Diller Enstitüsü	109	24	133	0	0	0	0	0	0	109	24	133
Ziraat Fakültesi	181	76	257	0	0	0	0	0	0	181	76	257
Toplam	5527	4201	9728	2784	1994	4778	31	8	39	8342	6203	14545

Kaynak: Bingöl Üniversitesi Rektörlüğü, www.bingol.edu.tr, 2017.

Tablo 2 ise Bingöl Üniversitesi'nde çalışan personel sayısını göstermektedir. Toplam da 815 çalışanı bulunan üniversitenin aylık bazda net maaş tutarı 3,250,101.40TL'dir. Bu rakam dahi çalışanlar aracılığı ile her ay Bingöl ekonomisine aktarılan parayı göz önüne sermekte ve bu vesile ile gerçekleşen ekonomik katkıyı göz önüne sermektedir.

Tablo 2. Bingöl Üniversitesi Aktif Çalışan Personel Sayısı

Unvan	Personel Sayısı
Profesör	30
Doçent	27
Yardımcı Doçent	130
Öğretim Görevlisi	104
Araştırma Görevlisi	211
Okutman	21
Uzman	2
İdari	290
Toplam	815

Kaynak: Bingöl Üniversitesi, www.bingol.edu.tr, 2017

3. Üniversitelerin Sosyo-ekonomik Katkıları ve Yeni Kurulan Üniversiteler

Üniversiteler, yerel ekonomilerin sosyal kurumları olarak yerel ve ulusal kalkınmada önemli bir görev üstlenmektedirler (Çatalbaş, 2007: 91). Yıldız (2016) üniversiteleri, kamu yararına yükseköğretim hizmeti sunan işletmeler olarak tanımlamaktadır. Yeni üniversiteler kavramı ise 2002 yılından itibaren hükümetin her ile üniversite politikası ile yola çıkarak son yıllarda özellikle Anadolu'da kurulan üniversiteleri nitelemektedir. Birer işletme olarak düşünüldüklerinde üniversitelerin iki önemli yönü ortaya çıkmaktadır. Bunlardan biri, üniversitenin harcamaları yani talebi; diğeri ise hizmet arzıdır. Bir yükseköğretim işletmesi olarak üniversite hem kendi kaynaklarıyla yaptığı yatırım, tüketim ve personel harcamaları hem de üniversitede eğitim gören öğrencilerin harcamaları itibari ile il ekonomisinin talep cephesine önemli katkılar sağlamaktadır. Yine üniversiteler eğitim-öğretim ve bilimsel araştırma hizmetleri ile toplumsal hizmetler sunarak hizmet arz eden olarak karşımıza çıkmaktadır (Yıldız, 2016: 73).

Türkiye'de toplam üniversite sayısı 31 iken yeni üniversitelerin kurulmasına ilişkin 1992 yılında çıkarılan 3837 Sayılı Kanunun gerekçeleri olarak (Ceylan, 1992: 12):

- Yükseköğretime yönelik olarak artan talep,
- Yükseköğretimde okullaşma oranının düşüklüğü,
- Bazı alanlarda nitelikli işgücüne ihtiyaç duyulması ve bu ihtiyacın karşılanamaz hale gelmiş olması gösterilmiştir.

Günümüzde ise yukarıda sıralanan gerekçelere daha farklı nedenler eklenmiştir. Bunlardan ilki ve belki de en önemlisi üniversitelerin, illerin sosyal ve ekonomik anlamda kalkınmasında bir katalizör görevi göreceğidir. Türkiye'de yaşanan yerel/bölgesel kalkınma ihtiyacı ve yeni üniversitelerin gerçekçi olmayan misyon tanımları dolayısıyla, üniversiteler misyon tanımlarına değiştirmek ve/veya tanımlarına bir yenisini eklemek durumunda kalmışlardır: Yerel/bölgesel kalkınmaya öncelik verilmesi. Bu yeni misyon tanımına, stratejik plana ve kurumsal yapılanmaya bağlı olarak Türkiye'de yeni kurulan üniversitelerin yerel/bölgesel kalkınmadaki etkinliği sistematik olarak arttırılabilecektir (Yıldız, 2016: 66).

Kavili Arap (2009), yeni üniversitelerin kurulmalarını başlıca iki ölçüte dayandırmaktadır: Ekonomik ve politik etki. Buna göre ekonomik etki, ekonomik gelişme işlevi ve bölgesel farklılıkları azaltmaya yönelik katkıları kapsarken; politik etki ise dönemin siyasal iktidarının üniversitelerin işleyişini biçimlendirishi ve üniversitelerin kuruluş kararlarına ilişkin politik etkileri ele almaktadır. Altınsoy (2011) ise yeni devlet üniversitelerinin kurulma politikalarını

- Halkın politikacılara teveccühünü arttırması,
- Okullaşma oranının artışı,
- Üniversiteler arası rekabet artışı,
- Yükseköğretime erişimin kolaylaşması,
- Bölgesel kalkınmada itici güç olması,

- Kurulan yörede sosyoekonomik ve kültürel anlamda olumlu değişiklikler yaratması,
- Bölge halkının eğitim maliyetlerini düşürmesi,
- Büyük şehirlerdeki aşırı nüfusun önüne geçilmesi gibi etkenlere dayandırmaktadır.

Flores (1992) üniversitelerin bölgesel etkilerini politik, demografik, ekonomik, altyapısal, kültürel, çekicilik, eğitim ve sosyal yönler olmak üzere sekiz farklı kategoride incelemiş ve bu başlıkları Tablo 3'teki gibi örneklendirmiştir:

Tablo 3. Üniversitelerin Bölgesel Etkileri

Politik Etki	Politik yapıdaki değişiklikler, seçmen sayısında artış, siyasi organizasyonlarının iyileştirilmesi
Demografik Etki	Doğum ve ölüm oranlarındaki değişimler
Ekonomik Etki	Bölgesel gelir etkisi, sanayi yapısı, iş gücü piyasası ve işgücü hareketliliği
Altyapı Etkisi	Konut, trafik, sağlık hizmetleri ve perakende sektörünün etkisi
Kültürel Etki	Artan kültür malları arzı, kültürel çevrenin etkisi
Çekicilik Etkisi	Bölge imajının etkisi, bölgesel kimlik
Eğitim Etkisi	Katılımcıların etkisi, kalite değişimi
Sosyal Etki	Yaşam standardındaki değişim, öğrencilerin etkisi

Pellenbarg (2005) ise üniversitelerin ekonomik etkilerini sınıflandırmış ve Tablo 4'teki gibi örneklendirmiştir:

Tablo 4. Üniversitelerin Ekonomik Etkileri

Üniversite Çalışanları	Üniversitede ve ilişkili kurumlarda çalışanların sayısı
Üniversitenin Geliri	Devlet katkıları, öğrenim ücretleri, mali kaynaklar, kitap satışı gibi ticari faaliyetlerden elde edilen diğer gelirler
Üniversitenin Harcamaları	Üniversite tarafından satın alınan mal ve hizmetler
Üniversite Çalışanlarının Gelir Ve Harcamaları	Ücretler, maaşlar ve sosyal güvenlik maliyetleri. Toplu taşıma, eğlence, kültür harcamaları ve diğer harcamalar
İşgücü Piyasası Etkisi	Eğitilmiş işgücünün temini ve artan verimlilik etkisi
İkincil Etki	Akademik bilgi ve teknolojiyi kullanın veya kullanmasın, öğrenciler ve çalışanlar tarafından kurulan şirketler
Bilginin Pazarlanması	Bilginin çeşitli şekillerde satılması. Patent ve dersler gibi.

Çalışkan ve Meçik (2013:3) çalışmalarında üniversitelerin kurumsal cari ve yatırım harcamaları, personel ve personel yakınlarının harcamaları, öğrenci ve öğrenci yakınlarının harcamaları ve akademik ve sosyal etkinlik harcamaları aracılığıyla gerçekleştirebilecek ekonomik etkilerine yer vermişlerdir. Söz konusu harcamaların ekonomik hareketlilik, piyasa genişlemesi, istihdam artışı ve bölgesel refah artışı sağlayacağı gibi ölçek ekonomilerine de yol açacağına altını çizmişlerdir.

Türkiye'de özellikle 2006 yılı ve sonrasında küreselleşen dünya şartlarına ayak uydurabilmek adına değişim, dönüşüm ve gelişim amacıyla çok sayıda üniversite kurulmasının en önemli sebepleri politik ve ekonomik sebeplerdir. Politik açıdan bakıldığında üniversite kurmanın amaçları politik rant sağlamak, mevcut üniversiteleri kontrol edebilmek, bölge insanı üzerinde siyasi nüfusu

güçlendirmek olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekonomik anlamda ise üniversiteler buldukları illere eğitim, bilgi ve kültür götürmek, bölgelerarası eşitsizlikleri gidermek, yaşam standardını arttırmak, bireylere iş fırsatı sağlamak ve bölge ekonomisini canlandırarak bölgeyi kalkındırmak gibi amaçlar taşımaktadır (Doğan, 2013: 109-110).

Yeni üniversitelerin, kuruldukları illere temelde sosyal, kültürel ve ekonomik olmak üzere çeşitli katkılar sağladığı aşikâr olmakla birlikte; bölgesel kalkınma için elzem olan bir takım gereksinimlerin de göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Anadolu'da kurulan üniversitelerin sosyoekonomik etkilerini araştıran Öztürk vd. (2011) üniversitelerin sosyoekonomik katkılarının gerçekleşmesinde ekonomik, sosyal ve kültürel ve fiziki altyapının uygun olması gerekliliğini vurgularken; üniversitelerin il ekonomisine olan katkılarının etkin bir biçimde artmasının ancak altyapı gereksinimini tamamlamış olan iller için geçerli olabileceğine değinmişlerdir. Çatalbaş (2007) ise üniversitenin yerel kalkınmaya katkıda bulunabilmesi için öncelikle bölgenin rekabetçi ve yenilikçi olması gerekliliğinden söz etmiş ve üniversitelerin kamu kurum ve kuruluşlarının yanında sivil toplum kuruluşlarıyla da işbirliği halinde olması gerektiğinden bahsetmiştir.

Doğan (2013), yeni kurulan üniversitelerin sorunlarını ve bunlar için çözüm önerilerini tartıştığı çalışmasında elde edilen bulguları aşağıdaki şekilde gruplandırmıştır:

• **Kurumsallaşma sorunu:** Kurumsallaşma, kurumdaki işleyişin bireylere değil kurumun bütününe bağlı olduğu durumu ifade etmektedir. Yeni kurulan üniversiteler henüz bu sorunu aşamamışlardır.

• **Fiziksel yetersizlikler:** Burada derslik, laboratuvar, kütüphane gibi ortamların yetersizliğinin yanında devletin üniversite için ayırdığı kaynakların da yetersizliğinden bahsedilmektedir.

• **Nitelikli öğretim elemanı sorunu:** Yetişmiş öğretim elemanlarının sayılarının azlığı önemli bir sorundur. Resmi işler için mevcut memur sayısının az olması ve mevcuttaki memurların bilgi teknolojilerine vakıf olma konusundaki eksiklikleri ise diğer bir etkidir.

Üniversitelere ve hatta Türk yükseköğretimine ilişkin önemli bir diğer eleştiri ise başarılı olan bazı eğitim sistemlerinden yararlanılırken, söz konusu sistemlerin olduğu gibi transfer edilmeyip özgünleştirildiği durumlarda işe yarayabileceğine ilişkindir. Yükseköğretimdeki okullaşma bütün ülkelerde artmaktadır ancak önemli olan sistemin mevcut sorunlarını ve yükseköğretimdeki yeni eğilimleri göz önüne alarak sisteme bu şekilde müdahale edilmesinin daha etkin sonuçlar yaratabileceğinin farkına varmaktır (Günay, 2011: 121).

Türkiye'de son yıllarda birçok yeni üniversite, fakülte ve yüksekokul kurulmuştur. Üniversitelerin çoğu il merkezlerinde kurulurken, ilçelerin gelişmesini ve kalkınmasını teşvik etmek üzere bu üniversitelere bağlı farklı birimler de kurulmuştur. 2000 yılından itibaren toplamda 105 adet yeni üniversite kurulurken, bunlardan 100 tanesi 2006 yılı ve sonrasına aittir (YÖK İstatistikleri).

4. Literatür Taraması

Üniversitelerin buldukları illere sosyal ve ekonomik katkılarını araştıran birçok çalışma bulunmaktadır. Söz konusu çalışmaların tamamında öğrencilere (veya hem öğrencilere hem de çalışanlara) anketler uygulanmıştır. Çalışmaların kapsamına bakıldığında; bazı çalışmaların üniversite bazlı, bazı çalışmaların ise üniversitenin bünyesinde barındırdığı herhangi bir birimi konu aldığı görülmektedir. Ancak araştırmanın kapsamı her ne olursa olsun, söz konusu yapının (üniversitenin tamamının ya da herhangi bir biriminin), illerin veya ilçelerin kalkınmasına, sosyal ve ekonomik anlamda gelişmesine, kültürel anlamda bir takım değişikliklere uğramasına ilişkin olarak ortak bir paydada buluşmaktadırlar.

Konuyla ilgili literatür incelenmiş ve çalışmalar özelliklerine göre sınıflara ayrılarak Tablo 5'te gösterilmiştir. Bu sınıflandırma 2000'li yıllardan itibaren kurulan üniversitelere, üniversitelerin spesifik fakülte veya yüksekokullarına ve diğer üniversitelere yönelik çalışma gruplarına ilişkindir. Yeni kurulan üniversitelere ilişkin olarak yapılan çalışmalardan üniversitenin geleceğe dönük yatırım etkisini hesaplayan Ceyhun ve Güney (2011) ile Vektör Hata Düzeltme Modeli kullanarak analiz yapan Çayın ve Yapraklı (2014) dolaylı ve dolaysız etkilerini araştırmışlardır. Üniversitelerin spesifik birimlerine yönelik çalışmalardan Dağlar vd. (2009) ile Görkemli (2009) üniversitenin yarattığı gelirin yanında istihdam etkilerini de hesaplarken; Kızıldere (2014) Erciş MYO'nun hızlandırıcı mekanizmasının da etkisiyle ilçeyi ekonomik anlamda canlandıracağını ortaya koymuştur. Mavruk (2014) ise istihdama katkısı Keynesyen Çarpım Yöntemi, Ryan Kısayol Yöntemi ve Anket Yöntemi ile hesaplamıştır. Bu çalışmanın örneklemini oluşturan Bingöl Üniversitesi, daha önce Tatlı (2014) tarafından incelenmiştir. Ancak söz konusu dönemde Bingöl Üniversitesi'nin öğrenci sayısı 8553 kişi iken, bu çalışmanın araştırma döneminde ise bu sayı 14646 kişiye çıkmıştır. Ayrıca Bingöl ili son birkaç yılda sosyal ve kültürel anlamda gelişme göstermiştir. İlde birçok konut yapılmış; üniversite yakınlarında birçok eğlence ve yeme-içme mekânı açılmış ve bunların her biri öğrencilere iş imkanları yaratmıştır.

Tablo 5'te özetlenen çalışmaların hepsi üniversitelerin ekonomik etkilerini farklı düzeylerde tespit etmiş olsalar da, üniversitelerin yerel ekonomileri canlandırdıkları ve genel olarak pozitif etki yarattıkları sonucuna ulaşmışlardır. Çalışmanın bundan sonraki aşamasında Bingöl Üniversitesinin çeşitli fakülte, yüksekokul, meslek yüksekokulu ve enstitülerinde eğitim alan 850 öğrenciye Bingöl Üniversitesinin Bingöl ili sosyoekonomik gelişimine etkisini ortaya koymak amacıyla uygulanan anket sonuçlarının yorumlanması ile devam edilecektir.

Tablo 5. Literatür Özeti

Çalışmanın İçeriği	Yazarlar	Üniversite/Birim	Dönem
Yeni Kurulan Üniversitelere İlişkin Çalışmalar	Çalışkan (2010)	Uşak Üniversitesi	2008-2009
	Ceyhan ve Güney (2011)	Bartın Üniversitesi	2009-2030
	Çayın ve Yapraklı (2014)	Batman Üniversitesi	1987-2012
	Tatlı (2014)	Bingöl Üniversitesi	2013-2014
	Korkmaz (2015)	Bayburt Üniversitesi	2012-2013
	Binici ve Koyuncu (2015)	Bitlis Eren Üniversitesi	2012-2013
	Büyükdoğan vd. (2015)	Konya Karatay Üniversitesi	2013
	Çayın ve Özer (2015)	Muş Alparslan Üniversitesi	2010-2011
İçlerde Kurulan Fakülteler ve Meslek Yüksekokullarına İlişkin Çalışmalar	Kaşı ve Serel (2008)	Balıkesir Üniversitesi Gönen MYO	2006-2007
	Dalğar vd. (2009)	Mehmet Akif Ersoy Ün. Bucak MYO	2008-2009
	Yıldız (2010)	Kırklareli Üniversitesi Babaeski MYO	2008-2009
	Çalışkan ve Demir (2013)	Celal Bayar Ün. Köprübaşı MYO	2010-2011
	Kızıldere (2014)	Yüzüncü Yıl Üniversitesi Erciş MYO	2010
	Aydın vd. (2015)	Balıkesir Üniversitesi Bandırma İİBF	2014-2015
	Çütcü (2016)	Adıyaman Üniversitesi Besni MYO	2014-2015
	Aydın vd. (2016)	Balıkesir Üniversitesi Manyas MYO	2015
Diğer Üniversitelere İlişkin Çalışmalar	Görkemli (2009)	Selçuk Üniversitesi	2002-2003
	Akçakanat vd. (2010)	Süleyman Demirel Üniversitesi	2003-2009
	Sen (2011)	İzmir Ekonomi Üniversitesi	2004
	Selçuk ve Başar (2012)	Kafkas Üniversitesi	2012
	Demirerli ve Taşkın (2013)	Dumlupınar Üniversitesi	2010
	Yayar ve Demir (2013)	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	2012
	Mavruk vd. (2014)	Niğde Üniversitesi	2012-2013
	Altuntaş ve Erilli (2015)	Cumhuriyet Üniversitesi	2013-2014

5. Araştırmanın Amacı, Yöntemi ve Bulgular

Çalışmanın bu kısmında Bingöl Üniversitesinin Bingöl iline olan sosyoekonomik etkileri, yapılan uygulama ve elde edilen bulgular doğrultusunda açıklanmaya çalışılmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Bingöl ilinin sosyoekonomik gelişimine Bingöl Üniversitesi'nin etkilerini, öğrencilerin harcamaları ve çalışanların gelirleri baz alınarak ortaya koymaktır.

Araştırmanın Yöntemi

Bingöl Üniversitesinin Bingöl iline olan sosyoekonomik katkılarını ortaya koymayı hedefleyen bu çalışmada literatürden türetilen anket formu

oluşturulmuştur. Uygulamada anketin tercih edilmesinin sebebi büyük kitlelere ulaşmada kullanılacak en etkin yöntem olmasından kaynaklanmaktadır⁴. Bu amaçla, Bingöl Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Veterinerlik Fakültesi, Ziraat Fakültesi ile Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu ile Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu olmak üzere toplam 10 ayrı birimde okuyan ve rastgele seçilen farklı öğrenci gruplarına sınıf ortamında anket uygulanmıştır. Anket sonucunda öğrencilerden elde edilen cevaplar sayesinde cevap verenlerin demografik özelliklerine, Bingöl'de ikamet şekillerine, gelirlerini nasıl elde ettiklerine, bu gelirin ne kadarını Bingöl içinde harcadıklarına ve ne tür harcama kalemlerine sahip olduklarına ulaşılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Özellikleri

Anketler, uygulanan kesimden sorular sorulmak kaydıyla bilgi toplamayı hedeflerler. Bunun yanında, hazırlanması ve geliştirilmesi bakımından hem bilimsel bilgi gerektiren hem de deneyim öngören bir uygulamadır (Tull ve Hawkins, 1993). Bagozzi (1994) bir anketin oluşturulmasını sanat ve bilimin sentezi olarak yorumlamıştır. Ankette sorulan soruların hedef kitleye hitap etmesi ve araştırmanın amacını ortaya koyacak soru ve konuları içermesi gerekir. Dillman'a (1978) göre bir araştırmacının anket sorularını hazırlarken dikkat etmesi gereken noktalar şu şekilde sıralanabilir:

- Anket sorularında kullanılan kelimelerin anlaşılır olması
- Kısaltmaların yer almaması
- Belirsiz ifadelerin olmaması
- Soruların objektif olması
- İtiraz edilebilecek soruların yer almaması
- Soruların aşırı talepkar olmaması
- Çift soru sormamak
- Çift negatif kelime taşıyan cümleler kurmamak
- Çok fazla bilgi beklememek
- Kelimeleri teknik olarak doğru yerlerde kullanmak.

Bu çalışma için hazırlanan ankette de sorular hazırlanırken mümkün olduğu ölçüde yukarıda belirtilen uyarılara dikkat edilmiştir. Bu bağlamda, soruların cevaplarından ayırt edilebilmelerini sağlamak amacıyla sorular koyu renkle, açık bir ifade ile yazılmıştır. Ayrıca, soruların aralarında boşluklar bırakılarak her bir sorunun diğerinden ayrı olduğu belirtilmeye çalışılmış, sorular kendi içlerinde gruplandırılmışlardır. Bununla birlikte, soruların ve ifade gruplarının okunaklı olmasını sağlayacak bir büyüklükte ve belirli aralıklarla hazırlanmasına dikkat edilmiştir. Anketi cevaplayanlar için kolaylık olması açısından, her bir soru ve cevabının aynı sayfada yer almasına dikkat edilmiş, soruların bir sayfada cevaplarının arka sayfada yer almamasına önem verilmiştir. Başın (2005) da üzerinde önemle durduğu gibi soru formunun çok uzun

⁴ http://www.cc.gatech.edu/classes/cs6751_97_winter/Topics/quest-design

olmamasına dikkat edilmiş, soru sayısı az tutularak bizi sadece gerçekten gerekli bilgiye ulaştıracak soruların ankette olmasına özen gösterilmiştir.

Geçerlilik ve Güvenirlik

Ankete dayalı bir araştırma yaparken araştırmanın güvenilirliği ve geçerliliği açısından en önemli konulardan biride sorulan soruların içeriği kadar, amaca ne ölçüde hizmet edip etmediğidir. Bu önem akılda tutularak; anketin hazırlanması sırasında makro ve özellikle kalkınma alanlarında çalışan, bununla beraber bu ve başka konularda anket ile veri toplama yöntemi üzerine eğitim almış tecrübeli akademisyenlerin görüşlerine başvurulmuştur.

5.1. Analizler ve Bulgular

SPSS 24.0 paket programı kullanılarak analiz edilen anketlerden elde edilen bulgular çalışmanın bu aşamasından sonra demografik özellikler, değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler ortaya konularak devam edilmektedir.

Tablo 6. Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Sayı	Frekans %
Erkek	433	50,9
Kız	417	49,1
Toplam	850	100

Anket uygulanan 850 katılımcının 433'ü (%50,9) erkek ve 417'si (%49,1) kız öğrencilerden oluşmaktadır. Ankete katılan öğrenciler arasındaki erkek ve kadın dağılımının bu kadar yakın olması çalışmanın sonuçlarının cinsiyete göre karşılaştırmasının yapılmasında sağlıklı sonuçlar vermesine yol açmakta olduğu söylenebilir.

Tablo 7. Yaş Dağılımı

Yaş	Frekans %
18 ve altı	5,9
19-22	69,6
23-25	19,2
26 ve üstü	5,3
Toplam	100

Tablo 7'de görüldüğü gibi ankete katılan öğrencilerin yaklaşık %6 kadarı 18 yaş ve altı, neredeyse %70'i 19-22 yaş grubunda, %19'u 23-25 yaş aralığında ve %5,3'ü 26 yaş ve üstü şeklinde bir dağılıma sahiptir. 26 yaş ve üstünde yer alan öğrencilerin ikinci üniversiteyi okuyor olmaları veya üniversiteyi uzattıkları muhtemeldir.

Tablo 8. Fakülte ve Yüksekokullara Göre Dağılım

Fakülteler	Öğrenci sayıları	%
Fen Edebiyat Fakültesi	339	39,9
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	107	12,6
Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi	73	8,6
İlahiyat Fakültesi	28	3,3
Sağlık Bilimleri Fakültesi	111	13,1
Veterinerlik Fakültesi	61	7,2
Ziraat Fakültesi	14	1,6
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu	46	5,4
Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	15	1,8
Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu	56	6,6
Toplam	850	100

Tablo 8 incelendiğinde Fen Edebiyat Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Veterinerlik Fakültesi, Ziraat Fakültesi ile Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu ile Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu olmak üzere toplam 10 ayrı birimde farklı grup öğrencilere anket uygulandığı görülmektedir. Ankete katılım yoğunluğunun 339 öğrenci ile Fen Edebiyat Fakültesinden olduğu, 111 öğrenci ile Sağlık Bilimleri Fakültesi ve 107 öğrenci ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin hemen ardından geldiği açıktır. Ziraat Fakültesi ise 14 öğrenci ile en düşük katılım oranına sahiptir. Hemen her üniversite de olduğu gibi Bingöl Üniversitesinde de Fen Edebiyat Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri ve Sağlık Bilimleri Fakülteleri en yüksek öğrenci kapasitesine sahiptir.

Tablo 9. Bölümlere Göre Dağılım

Bölümler	Frekans	%
Sosyal Hizmet	124	14,6
İşletme	45	5,3
İktisat	62	7,3
İnşaat Mühendisliği	29	3,4
Makine Mühendisliği	44	5,2
İlahiyat	28	3,3
Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	24	2,8
Tıbbi Laboratuvar Teknikerliği	19	2,2
Halkla İlişkiler ve Tanıtım	2	0,2
Yaşlı Bakımı	2	0,2
Muhasebe	3	0,4
Elektrik	5	0,6
Büro Yönetimi	5	0,6
İnşaat Teknolojisi	17	2,0
Medya ve İletişim	4	0,5
Bilgisayar Teknolojileri	8	0,9
Laborantlık ve Veterinerlik	27	3,2
Patoloji Laboratuvar Teknikleri	1	0,1
Sosyoloji	61	7,2
İş Sağlığı ve Güvenliği	111	13,1
İngiliz Dili ve Edebiyatı	72	8,5
Tarih	82	9,6
Veterinerlik	61	7,2
Bitki Koruma	14	1,6
Toplam	850	100,0

Tablo 9 ankete katılan öğrencilerin Sosyal Hizmet, İşletme, İktisat, İnşaat Mühendisliği, Makine Mühendisliği, İlahiyat, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik, Tıbbi Laboratuvar Teknikerliği, Halkla İlişkiler ve Tanıtım, Yaşlı Bakımı, Muhasebe, Elektrik, Büro Yönetimi, İnşaat Teknolojisi, Medya ve İletişim, Bilgisayar Teknolojileri, Laborantlık ve Veterinerlik, Patoloji Laboratuvar Teknikleri, Sosyoloji, İş Sağlığı ve Güvenliği, İngiliz Dili ve Edebiyatı, Tarih, Veterinerlik ile Bitki Koruma bölümlerinde eğitim gördüklerini göstermektedir. En çok katılımın ise Sosyal Hizmetler, İş Sağlığı ve Güvenliği ile Tarih bölümlerinden olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 10. Öğrenim Durumu

Öğrenim Türü	Frekans	%
Normal Öğretim	538	63,3
İkinci Öğretim	312	36,7
Toplam	850	100

Tablo 10 katılımcıların normal öğretim ve ikinci öğretim dağılımlarını göstermektedir. Normal öğretimden ankete katılanların oranı %63'ten biraz fazla iken ikinci öğretimden ankete katılanların sayısı 312 ile % 37'ye denk gelmektedir.

Tablo 11. Sınıflar

Sınıf	Frekans	%
1	249	29,3
2	219	25,8
3	192	22,6
4	190	22,4
Toplam	850	100

Tablo 11 katılımcıların hangi sınıf olduklarını göstermektedir. Tabloya göre 249 öğrenci birinci sınıf, 219 öğrenci ikinci sınıf, 192 öğrenci üçüncü sınıf ve 190 öğrenci de dördüncü sınıfa gitmektedir. Ankete katılan öğrenci dağılımlarının birbirinden çok uzak olmadığı rahatlıkla söylenebilir.

Tablo 12. İkamet Şekli

İkamet Şekli	Frekans	%
Ailemin yanında	144	16,9
Devlet yurdunda	207	24,4
Kiralık Evde	362	42,6
Özel yurttan/Apartta	111	13,1
Öğretmen evi/Polis evi	6	0,7
Diğer	20	2,4
Toplam	850	100

Tablo 12 katılımcıların % 42,6'sının Bingöl'de kiralık evde kalmayı tercih ettiklerini göstermektedir. Tablo aynı zamanda kiralık ev ve devlet yurdunun en çok tercih edilen ikamet şekli olduğunu göstermekle birlikte öğrencilerin %16,9'unun da ailesinin yanında kaldığını belirtmektedir. Öğrencilerin %13'ü ise özel yurt veya son zamanların popüler ikamet şekli olan aparttı tercih etmektedir.

Tablo 13. Ailelerinin Yaşadıkları Bölge

Ailenizin Yaşadığı Bölge	Frekans	%
Akdeniz Bölgesi	92	10,8
Doğu Anadolu Bölgesi	362	42,6
Ege Bölgesi	19	2,2
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	296	34,8
İç Anadolu Bölgesi	36	4,2
Karadeniz Bölgesi	17	2,0
Marmara Bölgesi	27	3,2
Yurtdışı	1	0,1
Toplam	850	100,0

Ankete katılan öğrencilerin hangi bölgelerden Bingöl'e okumaya geldiklerini gösteren Tablo 13 değerleri incelendiğinde %42'den fazlasının Doğu Anadolu bölgesinden olduğu ve ardından neredeyse %35'lik bir payla Güneydoğu Anadolu ile % 11'inin Akdeniz bölgesinden geldiği görülmektedir. Buradan da anlaşıldığı üzere Bingöl Üniversitesi özellikle içinde bulunduğu Doğu Anadolu Bölgesi ve yakınlığı açısından Güneydoğu Anadolu ile Akdeniz bölgelerinde ikamet eden öğrencilere birçok yönden daha uygun gelmektedir.

Tablo 14. Bingöl'de Geçirdikleri Süre

Aylar	Frekans	Geçerli %
2	1	0,1
3	10	1,2
4	6	0,7
5	5	0,6
6	33	3,9
7	41	4,9
8	257	30,7
9	274	32,7
10	73	8,7
11	23	2,7
12	114	13,6
Toplam	837	100,0
Cevap Vermeyen	13	
Toplam	850	

Tablo 14 ankete katılan öğrencilerin yaklaşık kaç aylarını Bingöl'de geçirdiklerini ortaya koymaktadır. 13 kişi anket esnasında bu soruya cevap vermemişken, 631 öğrenci ortalama 8 ila 9 ayı, 114 öğrenci de tüm yılı Bingöl'de geçirdiklerini ifade etmiştir. Buradan öğrencilerin öğrenim dönemleri boyunca Bingöl'de kaldıkları sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca yapılan tek örneklem t testi sonucu da Bingöl ilinde öğrencilerin yaklaşık 9 ay kaldıklarını ($m=8,9$; $std.sp=1,7$, $p<0.001$) ispatlanmaktadır.

Tablo 15. Bingöl'de Çalışıp Çalışmadıkları

Çalışıyor Durumu	Frekans	%
Çalışmıyor	764	89,9
Çalışıyor	86	10,1
Toplam	850	100,0

Tablo 15 ise öğrencilerin Bingöl'de kaldıkları zaman zarfında bir yerde çalışıp çalışmadıklarını ortaya koymaktadır. Tablodan da anlaşılacağı gibi öğrencilerin %90'ı herhangi bir yerde çalışmazken sadece %10 bir işe sahiptir. Buradan öğrencilerin genelde çalışmadığını çalışan kesimin ise oldukça az olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 16. Aylık Kazançları

Gelirleri	Frekans	%
Çalışmayanlar	762	89,6
500TL ve altı	26	3,1
501-1000TL	21	2,5
1001-1500TL	17	2,0
1500TL üstü	22	2,6
Cevap vermeyenler	2	0,2
Toplam	850	100

Tablo 16 koşullu bir soru olan öğrencilerin çalışıyor oldukları takdirde aylık kazançlarını belirtmeleri istenen bir sorunun verilerini göstermektedir. Öğrencilerin %90'ı çalışmazken 2 kişi soruya cevap vermemeyi tercih etmiştir. Çalışan ve kazancı 500TL ve altı olan öğrenci sayısı 26 iken 1500 TL ve üstü kazanca sahip öğrenci sayısı 22'dir. Yapılan tek örneklem t testi sonucu Bingöl ilinde çalışan öğrencilerin ortalama aylık kazançları yaklaşık 1400 TL ($m=1396$; $std.sp=1224$, $p<0.001$)'dir. Bu da asgari ücretle çalıştıkları sonucuna varmamıza yardımcı olmuştur.

Tablo 17. Aylık Ortalama Gelirleri

Ortalama Gelirleri	Frekans	%
500TL ve altı	513	62,4
501-1000TL	242	29,4
1001-1500TL	27	3,3
1500TL üstü	40	4,9
Toplam	822	100

Katılımcıların aylık ortalama gelirlerini gösteren Tablo 17'deki veriler öğrencilerin burs, kredi, harçlık ve maaşlarının tümünü göstermektedir. Öğrencilerin yaklaşık %63'ü 500TL ve altı ortalama gelire sahip olduklarını ifade ederken %30'u 5001-1000TL ile geçinmektedir. 28 katılımcı soruya cevap vermemiştir. Yapılan tek örneklem t testi sonucu öğrencilerin ortalama gelirleri tutarı yaklaşık 650 TL ($m=645$; $std.sp=584$, $p<0.001$)'dir.

Tablo 18. Aylık Gelirlerini Elde Ediş Şekilleri

Nasıl Elde Ettikleri	Frekans	%
Burs	420	49,4
Harçlık	354	41,6
Maaş	80	9,4
Devlet Kredisi	273	32,1
Özel Kredi	19	2,2

Katılımcıların aylık gelirlerini nasıl elde ettiklerini gösteren Tablo 18'ye göre öğrencilerin neredeyse %50'sinin burs aldığı, %42'sinin ailesinden aldığı harçlığında büyük bir paya sahip olduğu ve devlet kredisi alanların paylarının da %32 ile azımsanmayacak ölçüde olduğu görülmektedir. Tablodan anlaşılan odur ki öğrenciler çoğunlukla aldıkları burs ile geçimlerini sağlamaktadır. Özel kredi ve maaş karşılığı çalışanların sayısı ise oldukça azdır.

Tablo 19. Aylık Gelirlerinin Ne kadarını Bingöl Dışında Harcadıkları

Bingöl Dışında Harcama	Frekans	%
100TL ve altı	620	83,9
101-150TL	13	1,8
151-200TL	52	7
200TL üstü	54	7,3
Toplam	739	100

Aylık gelirlerinin ne kadarını Bingöl dışında harcadıkları sorulan öğrencilerden %84'ü 100TL ve altı olarak cevap verirken %7,3 200TL ve üstü şeklinde cevap vermiştir. Yapılan tek örneklem t testi sonucu Bingöl ili dışındaki ortalama harcama tutarı yaklaşık 75 TL ($m=73.57$; $std.sp=178$, $p<0.001$)'dir. Buradan öğrencilerin aylık gelirlerinin büyük bir kısmını Bingöl'de harcadıkları sonucuna varılmıştır.

Tablo 20. Bingöl'de Buldukları Zaman Zarfında Gerçekleştirdikleri Konaklama Harcamaları

Konaklama Harcamaları	Frekans	%
100TL ve altı	188	22,5
101-200TL	342	41
201-300TL	151	18
301-400	80	9,6
400TL üstü	74	8,9
Toplam	835	100

Tablo 20 öğrencilerin Bingöl'de geçirdikleri zaman zarfında aylık olarak kira, yakıt, yurt ücreti olarak grupladığımız konaklamaya 100TL ve altında harcayanların oranının %22'lerde, 400TL ve üstünde harcayanların oranının ise %9'larda olduğunu göstermektedir. Yapılan tek örneklem t testi sonucu öğrencilerin Bingöl'de konaklama için aylık ortalama gerçekleştirdikleri harcama tutarı yaklaşık 247TL ($m=246.40TL$; $std.sp=133.591$, $p<0.001$)'dir.

Tablo 21. Bingöl'de Buldukları Zaman Zarfında Gerçekleştirdikleri Gıda Harcaması

Gıda Harcamaları	Frekans	%
100TL ve altı	634	76,4
101-200TL	140	16,9
201-300TL	39	4,7
300 TL üstü	17	2,0
Toplam	830	100

Öğrencilerin aylık gıda harcamalarını gösteren Tablo 21'e göre 634 öğrenci gıda için 100TL ve altı harcarken %16,9 ile 140 öğrenci 101-200TL ve sadece 15 öğrenci 400TL ve üstü harcamaktadır. Veriler ışığında öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun yurttan veya yemekhanede yediği sonucuna ulaşılabilir. Yapılan tek örneklem t testi sonucu öğrencilerin Bingöl'de gıda için aylık ortalama

gerçekleştirdikleri harcama tutarı yaklaşık 114TL ($m=113.44TL$; $std.sp=100.932$, $p<0.001$)'dir.

Tablo 22. Bingöl'de Buldukları Zaman Zarfında Gerçekleştirdikleri İletişim Harcamaları

İletişim Harcamaları	Frekans	%
Yapmayan	50	6
25TL ve altı	246	29,7
26-50TL	421	50,9
51-75TL	33	4
75TL üstü	78	9,4
Toplam	828	100

Öğrencilerin telefon ve internet gibi iletişim harcamalarının aylık maliyetini gösteren Tablo 22 %6'sının hiç iletişim maliyetinin olmadığını göstermektedir. Buradan çıkarılan sonuç ailelerinin yanında yaşayan öğrencilerin bu tür maliyetlerinin aileleri tarafından karşılandığı şeklindedir. %51'inin ise bu tür harcamalarının 26-50TL arasında olduğu tablodan anlaşılmaktadır. Yapılan tek örneklem t testi sonucu öğrencilerin Bingöl'de iletişim için aylık ortalama gerçekleştirdikleri harcama tutarı yaklaşık 43TL ($m=42.50TL$; $std.sp=35.276$, $p<0.001$)'dir.

Tablo 23. Aylık Kırtasiye Harcamaları

Kırtasiye Harcamaları	Frekans	%
Yapmayan	195	23,6
50 TL ve altı	576	69,7
51-100TL	47	5,7
100TL üstü	8	1
Toplam	826	100

Öğrencilerin 195'inin hiç kırtasiye harcaması yok iken 50TL ve altında kırtasiye harcaması yapan öğrenci sayısı 576 şeklindedir. Yapılan tek örneklem t testi sonucu öğrencilerin Bingöl'de kırtasiye için aylık ortalama gerçekleştirdikleri harcama tutarı yaklaşık 32TL ($m=31.08$; $std.sp=27,736$, $p<0.001$)'dir.

Tablo 24. Bingöl'de Buldukları Zaman Zarfında Gerçekleştirdikleri Tekel Ürünleri Harcamaları

Tekel Ürünleri Harcamaları	Frekans	%
Kullanmayan	619	74,9
25TL ve altı	19	2,3
26-50 TL	25	3
51-100TL	41	5
100TL üstü	122	14,8
Toplam	826	100

Tablo 24 öğrencilerin aylık harcamalarının ne kadarını tekel ürünlerine ayırdıklarını ortaya koymak içindir. Tekel ürünü kullanmayanların oranı %75 olmakla birlikte 100TL üstü harcayanların oranı ise %14,8 şeklindedir. Yapılan tek örneklem t testi sonucu öğrencilerin Bingöl'de tekel ürünleri için aylık ortalama gerçekleştirdikleri harcama tutarı yaklaşık 162TL ($m=161,24TL$; $std.sp=132,657$, $p<0.001$)'dir.

Tablo 25. Bingöl’de Buldukları Zaman Zarfında Gerçekleştirdikleri Sportif Aktivite Harcamaları

Sportif Aktivite Harcamaları	Frekans	%
Yapmayan	565	68,4
50TL ve altı	195	23,6
50TL üstü	66	8
Toplam	826	100

Öğrencilerin sportif aktivite için gerçekleştirdikleri harcamaları gösteren Tablo 25 harcama yapmayanların oranını %68,4 ile oldukça yüksek gösterirken, 50TL ve altı harcama yapanların oranını %24, 51TL ve üstü harcayanların oranını %8 olarak belirtmektedir. Yapılan tek örneklem t testi sonucu öğrencilerin Bingöl’de sportif aktivite için aylık ortalama gerçekleştirdikleri harcama tutarı yaklaşık 55TL ($m=53,77TL$; $std.sp=46,779$, $p<0.001$)’dir.

Tablo 26. Bingöl’de Buldukları Zaman Zarfında Gerçekleştirdikleri Eğlence ve Kültür Harcamaları

Eğlence ve Kültür	Frekans	%
Yapmayan	228	27,6
25TL ve altı	152	18,4
26-50 TL	254	30,8
51-100TL	125	15,1
100TL üstü	67	8,1
Toplam	826	100

Öğrencilerden eğlence ve kültür harcaması yapmayanların oranı %28 iken yine bu tür harcamalara aylık ortalama 26-50TL arasında harcayanların oranı %31 civarında 100TL harcayanların oranı ise %8,1 şeklindedir. Yapılan tek örneklem t testi sonucu öğrencilerin Bingöl’de eğlence ve kültür için aylık ortalama gerçekleştirdikleri harcama tutarı yaklaşık 66TL ($m=65.83$; $std.sp=63.099$, $p<0.001$)’dir.

Tablo 27. Bingöl’de Buldukları Zaman Zarfında Gerçekleştirdikleri Giyim Harcamaları

Giyim Harcamaları	Frekans	%
Yapmayan	214	25,9
50TL ve altı	207	25,1
51-100TL	249	30,1
101-150TL	41	5
151-200TL	62	7,5
200TL ve üstü	53	6,4
Toplam	826	100

Tablo 27 öğrencilerin aylık giyim harcamalarını göstermektedir. Hiç harcama yapmayan 214 öğrenci mevcutken 207’si 50TL ve altında harcama gerçekleştirmekte ve 249’u 51-100TL arasında harcama yapmaktadır. Yapılan tek örneklem t testi sonucu öğrencilerin Bingöl’de giyim için aylık ortalama gerçekleştirdikleri harcama tutarı yaklaşık 120TL ($m=116.19TL$; $std.sp=110.964$, $p<0.001$)’dir.

Tablo 28. Bingöl'de Buldukları Zaman Zarfında Gerçekleştirdikleri Şehir İçi Ulaşım Harcamaları

Şehir İçi Ulaşım	Frekans	%
Yapmayan	154	18,6
25TL ve altı	275	33,3
26-50TL	275	33,3
51-75TL	40	4,8
76-100	67	8,2
100TL ve üstü	15	1,8
Toplam	826	100

Öğrencilerin %19'u şehir içi ulaşımı kullanmazken %67'si 50TL ve altında şehir içi ulaşımına para harcamaktadır. 100TL ve üstünde harcayan sayısı ise %1,8 ile 15 kişidir. Buradan çıkarılan sonuç: Bingöl'de ikamet eden öğrencilerin büyük bir kısmının üniversite ve yaşadıkları yer arasında bir adet de olsa ulaşım aracı kullandıkları şeklindedir. Yapılan tek örneklem t testi sonucu öğrencilerin Bingöl'de şehir içi ulaşım için aylık ortalama gerçekleştirdikleri harcama tutarı yaklaşık 45TL (m=41,54TL; std.sp=32.288,, p<0.001)'dir.

Tablo 29. Bingöl'de Buldukları Zaman Zarfında Gerçekleştirdikleri Şehirlerarası Ulaşım Harcamaları

Şehirlerarası Ulaşım	Frekans	%
Yapmayan	411	49,8
50TL ve altı	191	23,1
51-100TL	155	18,7
100TL ve üstü	69	8,4
Toplam	826	100

Öğrencilerden neredeyse %50'si şehirlerarası ulaşımına aylık olarak harcama yapmazken %23'ü 50TL ve altında %8'den fazlası 100TL ve üstünde harcamaktadır. 100TL ve üstünde harcayanlar için Bingöl çevresindeki yakın il ve ilçelerden gel-git yapıyor oldukları sonucu çıkarılırken hiç yapmayan 411 öğrencinin bir kısmının Bingöl il içinde oturduğu ve bir kısmının da uzak şehirlerden geldiği için dönemde bir veya iki kez gidebildiği düşünülmüştür. Yapılan tek örneklem t testi sonucu öğrencilerin Bingöl'de şehirlerarası ulaşım için aylık ortalama gerçekleştirdikleri harcama tutarı yaklaşık 80TL (m=78,20TL; std.sp=68.211, p<0.001)'dir.

Tablo 30. Bingöl'de Buldukları Zaman Zarfında Gerçekleştirdikleri Sağlık Harcamaları

Sağlık Harcamaları	Frekans	%
Yapmayan	605	73,2
25TL ve altı	110	13,3
26-50TL	86	10,5
51TL ve üstü	25	3
Toplam	826	100

Ankete katılan öğrencilerin aylık gerçekleştirdikleri sağlık harcamalarını gösteren Tablo 30 öğrencilerin %73'ünün sağlık harcaması gerçekleştirmediğini 25TL ve altında gerçekleştiren öğrenci sayısının da 110 olduğunu belirtmektedir. Yapılan tek örneklem t testi sonucu öğrencilerin Bingöl'de sağlık için aylık

ortalama gerçekleştirdikleri harcama tutarı yaklaşık 40TL (m=37,16TL; std.sp=36.056, p<0.001)'dir.

Tablo 31. Yakıt Harcamaları

Yakıt Harcamaları	Frekans	%
Yapmayan	762	92,3
25TL ve altı	7	0,9
26-50TL	17	3,1
51TL ve üstü	40	4,7
Toplam	826	100

Öğrencilerin aylık yakıt (otomobil) harcamalarını gösteren Tablo 31'den de anlaşılacağı gibi %93 oranında öğrencinin böyle bir harcaması yoktur. 51TL ve üzerinde harcaması olduğunu belirtenlerin oranı da %5 civarındadır. Bu da büyük ihtimalle Bingöl'de hem çalışıp hem de okuyan kesimi içermektedir. Yapılan tek örneklem t testi sonucu öğrencilerin Bingöl'de yakıt için aylık ortalama gerçekleştirdikleri harcama tutarı yaklaşık 149TL (m=148,41TL; std.sp=129.683, p<0.001)'dir.

Buraya kadarki bölümde katılımcıların demografik, aylık ortalama gelirleri, gelirlerini nasıl elde ettikleri, nerelerde kaldıkları, bir işe sahip olup olmadıkları ve harcama özellikleri verilmiştir. Bundan sonraki bölümde ise Bingöl ili Bingöl Üniversitesi'nin farklı bölümlerinde okuyan 850 öğrenciye ait demografik özelliklere göre harcama analizleri yer alacaktır. Bu analiz sonuçları, öğrencilerin harcamalarının ne kadarını Bingöl'de gerçekleştirdiklerinin ve buna bağlı olarak Bingöl ili ekonomisine katkılarının ne düzeyde olduğunu ortaya konulmasında yardımcı olacaktır.

5.2. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Harcamalarının Analizi

Çalışmanın bu aşamasında Bingöl Üniversitesi'nin farklı bölümlerinde okuyan öğrencilerden 850'sine uygulanan ve öğrencilerin aralarındaki harcama farklılıklarını cinsiyet açısından sorgulayan T-testi sonuçları incelenecektir. Bununla birlikte, öğrencilerin ait oldukları sınıfları farklılaştıkça harcamalarında da farklılık olup olmadığını ortaya koymak için Anova testi sonuçları ortaya konulacak ve sınıflar arasındaki harcama farkının varlığı Benferroni PostHoc ile karşılaştırması yapılacaktır.

Tablo 32. Katılımcıların Cinsiyete Göre Aylık Harcama Farklarının T-testi ile Sorgulanması

Cinsiyet	N	m	Std. Spm	t-değeri	p değeri
Erkek	415	740	457	5,24	0.001
Kız	401	591	349		

Ankete katılan öğrencilerden gerçekleştirdikleri aylık harcamaların farklılaşıp farklılaşmadığını anlayabilmek için uygulanan t testi sonuçları bize erkeklerin bayarlardan daha fazla harcadığını göstermiştir. Harcama kalemleri incelendiğinde p=0,001 değeri ile paralel sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 33. Sınıflar Arasındaki Harcama Farkının Anova Testi ile Sorgulanması

Sınıf	N	m	Std. Spm.	F değeri	p değeri
1	242	603,93	377,48	4,83	0,002
2	205	650,98	381,19		
3	183	679,93	373,70		
4	186	753,94	508,82		

Öğrencilerin gerçekleştirdikleri harcamalar arasında öğrencilerin ait oldukları sınıflar açısından farklılık olup olmadığını anlamak için yapılan Anova testi sonucu daha ileri sınıflardaki öğrencilerin daha yüksek harcamalara sahip olduklarını göstermiştir.

Tablo 34. Sınıflar Arasındaki Harcama Farkının Benferroni PostHoc ile Karşılaştırılması

Sınıf		Ortama Farkı (I-J)	Std. Hata	p
1	2	-47,0	39,0	1,000
	3	-76,0	40,3	,357
	4	-150,0	40,1	,001

Anova testi sonucu yapılan Benferroni PostHoc testi sonucunda, sınıflar arasındaki istatistiki harcama farkının 1. Sınıflar ile 4. Sınıflar arasındaki harcama farklılığından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Ancak Tablo 36'dan da anlaşıldığı üzere 2. 3. ve 4. sınıflar arasındaki harcama tutarları her ne kadar farklı olsa da istatistiki olarak anlamlı değildir.

5.3. Öğrencilerin Bingöl Ekonomisine Katkılarının Hesaplanması

Üniversitelerin buldukları bölgelere sadece kültürel ve sosyal bakımdan değil, ekonomik anlamda da çeşitli katkılarda bulunacağı kesindir. Pellenbarg'ın (2005) da çalışmasında değindiği gibi üniversitelerin buldukları bölgelere ekonomik katkıları çeşitlilik göstermektedir. Bu çeşitlilikler çalışanların gelir ve harcamaları, üniversite tarafından satın alınan mallar ve hizmetler, işgücü piyasasına etkisi, üniversitenin geliri vd şeklinde sıralanabilirken bu çalışmada özellikle öğrencilerin gerçekleştirdikleri harcamalar ve çalışanların elde ettikleri gelir üzerinde durulmuştur.

Çalışmada öğrencilerin kira, yakıt, yurt gibi konaklama, gıda, iletişim, kırtasiye, tekeli, sportif aktiviteler, eğlence ve kültür, giyim, şehir içi ve şehirlerarası ulaşım, sağlık, yakıt ve diğer başlıkları altında sorguladığımız harcamaların toplamı alınmıştır. Bu sayede harcama kalemleri arasında karşılaştırma yapma olanağı elde edilmiştir.

Tablo 35. Öğrencilerin Harcama Tutarları

Harcama Tutarı	Frekans	%
500TL ve altı	321	39,3
501-750TL	272	33,3
751-1000TL	123	15,1
1000TL üstü	100	12,3
Toplam	816	100

Katılımcıların toplam harcamalarını veren tabloya göz atıldığında %40'ının aylık 500TL ve altında harcama yaptıklarını ve %34'ünde 501 ila 750TL arasında harcamalarının olduğu görülmektedir. Yapılan tek örneklem t testi sonucu öğrencilerin Bingöl ilinde geçirdikleri zaman zarfında aylık ortalama harcamalarının tutarının yaklaşık 670 TL ($m=667$; $std.sp=414$, $p<0.001$) olduğunu ortaya koymaktadır. Yukarı da öğrencilerin bir yıl içerisinde Bingöl İlinde ne kadar süre ikamet ettiklerine ilişkin yapılan t-testi sonucu ortalama 9 ay olarak bulunmuştur. Buradan hareketle bir öğrencinin 9 aylık bir öğrenim yılı içerisinde ortalama 6.000 TL harcadığı sonucuna ulaşılabilir ($667 \times 9 = 6003$). Bingöl Üniversitesi Öğrenci sayısı ile 9 aylık toplam ortalama harcamanın çarpılması yoluyla ($6003 \times 14545 = 87.313.635$ TL), 2016-2017 öğrenim yılı içerisinde öğrencilerin yaklaşık 88 milyon TL Bingöl İline ekonomik katkı sağladığı söylenebilir. Bu rakama ek olarak çalışmada yer verilmeyen ancak büyük etkisi olduğu düşünülen öğrenci ailelerinin ziyareti, kongreler, mezuniyet törenleri, mezuniyet baloları vd. gibi değişkenler dikkate alındığında bu etkinin daha da artacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte Bingöl Üniversitesinin 2017 verileri ile toplam 815 çalışanı mevcuttur. Üniversitenin aylık bazda net maaş tutarı 3,250,101.40TL'dir. Bu rakam da sadece 9 ay üzerinden hesaplandığında ($9 \times 3,250,101.40 = 29,250,912.6$) yaklaşık 30 milyon TL katkıları söz konusudur.

Herhangi bir ilde açılan üniversitenin bölgesel kalkınmaya etkileri yadsınamaz. Öğrenci doğal olarak her türlü ihtiyacını karşılamak için harcama gerçekleştirecek yani talepte bulunacak bu durum talebi karşılamak için arzın oluşumuna yol açacaktır. Arzın oluşumu yeni iş imkânı, yeni gelir kapısı olarak il ekonomisine geri dönüş yapacaktır. Bu bağlamda, Bingöl iline ait çeşitli meslek gruplarına ilişkin Bingöl Ticaret ve Sanayi Odası'ndan elde edilen veriler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 36. Bingöl İline 2007-2016 Yıllarına Ait Meslek Grupları Verileri

Yıl / Sektör	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Bilgi İletişim Kozmetik	9	13	6	8	7	9	11	9	13	192
Otomotiv Ulaştırma	14	132	11	12	15	19	21	25	20	20
Tekstil ve Mobilya	6	4	2	4	5	6	5	9	5	6
Beyaz Eşya ve Kuyumculuk	6	2	3	5	3	2	3	7	5	-
İnşaatı Tamamlayıcı İşler	9	2	3	11	12	12	14	14	16	12
Tarım Hayvancılık	2	1	2	1	2	-	3	2	3	1
İnşaat	16	16	23	21	39	38	30	84	103	76
Gıda	3	6	11	9	11	2	13	15	28	15
Madencilik	6	8	5	15	14	3	8	4	5	8
Hizmet	5	3	6	7	6	6	12	12	13	14

Kaynak: Bingöl Ticaret ve Sanayi Odası, Ekim 2016.

Tablo 36, Bingöl ilinde hâlihazırda işler durumda olan Bilgi İletişim Kozmetik, Otomotiv Ulaştırma, Tekstil ve Mobilya, Beyaz Eşya ve Kuyumculuk,

İnşaatı Tamamlayıcı İşler, Tarım Hayvancılık, İnşaat, Gıda, Madencilik İnşaat, Hizmet Sektörü gibi çeşitli meslek gruplarına ait 2007 ve sonrası faal üye sayılarını vermektedir. Tablodaki her sektör, hem üniversite çalışanları hem de öğrenciler göz önüne alındığında talebin var olduğu sektörlerdir. Hangi meslek grubu alınrsa alınsın her birinde 2007 sonrasında yani Bingöl Üniversitesi açıldıktan sonra faal üye sayılarındaki artış gözle görülür şekildedir. Özellikle bilgi-iletişim-kozmetik, inşaat ve gıda sektörlerindeki üye sayılarındaki artış dikkat çekicidir. Bunların dışında perakendecilik sektöründe faaliyet gösteren BİM(11), ŞOK(7) ve A101(9) gibi ulusal firmaların sayısında 2011 yılı sonrasında belirgin artış görülmüştür. Bütün bu veriler öğrenci ve çalışanların il ekonomisine olan pozitif katkılarını ortaya koyar şekildedir.

6. Sonuç ve Öneriler

Bölgesel kalkınmanın önemi özellikle gelişmekte olan ülkeler için çok daha fazladır. Gelişmekte olan ülkelerin en önemli sıkıntılarında biri de bölgelerin kalkınma hızlarının birbiriyle paralel gitmemesidir. Bölgesel eşitsizlikler, ülkelerin gelişmemiş bölgelerinden daha gelişmiş bölgelerine olan iş gücü göçü ile başlayan ve ardından hem terk edilen hem de yeni gidilen bölgelerde problemlerin büyümesine yol açan sorunlar dizininin başlangıcıdır. Devletlerin görevi ülke içerisinde eşit bölgesel kalkınmaların oluşumunu sağlamaktır. Ancak bölgesel kalkınma uzun ve meşakkatli bir süreçtir. Bu bağlamda bu tür bölgelere açılan üniversiteler önemli roller üstlenmektedir. Üniversitelerin buldukları illere eğitim, bilgi ve kültür götürmek ve yaşam standardını arttırmanın yanında, bireylere iş fırsatı sağlamak ve bölge ekonomisini canlandırarak bölgeyi kalkındırmak gibi ekonomik amaçlar taşıdığı da bir gerçektir. Buldukları bölgelerde üniversiteler hem kendi kaynaklarıyla yaptığı yatırım, tüketim ve personel harcamaları hem de üniversitede eğitim gören öğrencilerin harcamaları itibari ile il ekonomisinin talep cephesine önemli katkılar sağlanmasında öncü olurlar. Söz konusu harcamaların ekonomiye canlılık getireceği, piyasanın genişlemesine yol açacağı, istihdam artışına ve bölgesel refah artışına katkıda bulunacağı kesindir.

Bu çalışmada, Bingöl Üniversitesi'nin özellikle Bingöl ili sosyo-ekonomik yapısına katkısını Bingöl Üniversitesi'nde çeşitli fakülte, meslek yüksekokulu ve enstitüde eğitim alan 850 öğrencinin demografik özellikleri, öğrenim şekilleri, Bingöl'de geçirdikleri zaman zarfında ikamet durumları, yılın kaç ayını Bingöl'de geçirdikleri, çalışıp çalışmadıkları, aylık gelirlerini nasıl elde ettikleri, gelirlerinin ne kadarını Bingöl dışında harcamak kaydıyla Bingöl'de gerçekleştirdikleri harcama kalemlerine ve harcama büyüklüklerine ulaşmaya çalışılması amaçlanmıştır.

Uygulanan anket sonucunda elde edilen bulgular, öğrencilerin yaklaşık 9 ay yani iki eğitim-öğretim dönemi boyunca Bingöl'de kaldıklarını göstermektedir. Öğrencilerin %90'ı herhangi bir işe sahip değilken, çalışanların aylık ortalama kazançları yaklaşık 1400TL şeklindedir. Bu bulgu çalışanların asgari ücretle çalıştıkları sonucunu elde etmemize yol açmıştır. Çalışmayanlar gelirlerini burs, harçlık veya devlet kredisinden elde etmektedir ve bir öğrencinin aylık ortalama

geliri yaklaşık 650TL şeklindedir. Öğrenciler yaklaşık aylık ortalama 75TL'yi Bingöl ili dışında harcarken, 247TL aylık konaklama giderlerine, 114TL gıdaya, 43TL iletişime, 32TL kırtasiyeye, 162TL tek el ürünlerine, 55TL sportif aktivitelere, eğlence ve kültür harcamalarına 66TL, giyim harcamalarına 120TL, şehir içi ulaşımına 45TL ve şehirlerarası ulaşımına 80TL, sağlığa 40TL ve yakıta 149TL ayırmaktadır. Ankete katılan öğrencilerden gerçekleştirdikleri aylık harcamaların farklılaşp farklılaşmadığını anlayabilmek için gerçekleştirdiğimiz t testi sonuçları bize erkeklerin bayanlardan daha fazla harcadığını göstermiştir. Harcama kalemleri incelendiğinde $p=0,001$ değeri ile paralel sonuçlara ulaşılmıştır. Bununla birlikte, harcamaları incelenen öğrencilerin ait oldukları sınıflar açısından farklılık olup olmadığını anlamak için yapılan Anova testi sonucu daha ileri sınıflardaki öğrencilerin daha yüksek harcamalara sahip olduklarını göstermiştir. Anova testi sonucu yapılan Benferroni PostHoc testi sonucunda, sınıflar arasındaki istatistikî harcama farkının 1. Sınıflar ile 4. Sınıflar arasındaki harcama farklılığından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin bir yıl içerisinde Bingöl İlinde ne kadar süre ikamet ettiklerine ilişkin yapılan t-testi sonucu ortalama 9 ay olarak bulunmuştur. Buradan hareketle bir öğrencinin 9 aylık bir öğrenim yılı içerisinde ortalama 6.000 TL harcadığı sonucuna ulaşılmıştır ($667 \times 9 = 6003$). Bu rakam çalışmaya katılan 850 öğrenci için hesaplandığında 2016-2017 öğrenim yılı içerisinde öğrencilerin Bingöl iline yaklaşık 88 milyon TL ekonomik katkı sağladığı söylenebilir. Bu rakama ek olarak çalışmada yer verilmeyen ancak büyük etkisi olduğu düşünülen öğrenci ailelerinin ziyareti, kongreler, mezuniyet törenleri, mezuniyet baloları vd. gibi değişkenler dikkate alındığında bu etkinin daha da artacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte Bingöl Üniversitesinin 2016 verileri ile toplam 815 çalışana mevcuttur. Üniversitenin aylık bazda net maaş tutarı 3,250,101.40 TL'dir. Bu rakam da sadece 9 ay üzerinden hesaplandığında ($9 \times 3,250,101.40 = 29,250,912.6$) yaklaşık 30 milyon TL de çalışanların katkıları söz konusudur. Çalışma göstermektedir ki yeni açılan üniversitelerin il ekonomilerine katkıları yadsınamayacak boyuttadır.

Çalışmanın kısıtı, Bingöl üniversitesinde eğitim alan 850 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiş olmasıdır. Bu kısıttan kurtulmak amacı ile örneklem sayısı hem katılan öğrenci sayısı artırılarak hem de çalışanların da harcama kalemleri irdelenerek ortadan kaldırılabilir.

Kaynakça

- Akçakanat, T., Çarıkçı, İ. ve Dulupçu, M.A. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Buldukları İl Merkezine Ekonomik Katkıları ve Harcama Eğilimleri: Isparta 2003-2009 Yılları Örneği, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22, 165-178.
- Altınsoy, S. (2011). Yeni Devlet Üniversitelerinin Gelişimi: Sorunlar ve Politika Önerileri, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(2), 98-104.
- Altuntaş, C. ve Erilli, N.A. (2015). Cumhuriyet Üniversitesi'nin Sivas İli Ekonomisine Katkısı, *Sürt Üniversitesi İİBF İktisadi Yenilik Dergisi*, 3(1), 11-21.

- Aydın, A. (Ed.) (2015). *Bandırma İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nin Bandırma Ekonomisine Katkılarının Hesaplanması: 2014 Yılı Örneği*. Bursa: Dora Basım Yayın Dağıtım.
- Aydın, G., Darıcı, B. ve Aydın, A. (2016). Yükseköğretim Kurumlarının Yerel Ekonomilere Katkıları: Manyas Meslek Yüksekokulu Örneği, *Balıkesir University The Journal of Social Sciences Institute*, 19(36), 305-328.
- Bagozzi, R.P. (1994). Measurement in Marketing Research: Basic Principles of Questionnaire Design, *In Principles of Marketing Resrearch*, Bagozzi, R.P. (Ed.), Oxford: Basil Blackwell Ltd., 1-49.
- Baş, T. (2005). *Anket Nasıl Hazırlanır, Uygulanır, Değerlendirilir?* 3. Basım, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Baydaş, A., Yüksel, A ve Günerigök, O. (Ed.) (2011). *Bingöl İli Sanayi Potansiyeli Profilleri*. Bingöl: Digital Copy Center.
- Bingöl Ticaret ve Sanayi Odası. (2017). Erişim adresi: <https://www.bintso.org.tr/>
- Bingöl Üniversitesi. (2017). Erişim adresi: www.bingol.edu.tr
- Binici, F.Ö. ve Koyuncu, B. (2015). Üniversite Öğrencilerinin 2012-2013 Harcamalarının Bitlis İli Ekonomisine Katkısının İncelenmesi. *BEU SBE Dergisi*, 4(1), 113-126.
- Büyükdoğan, B., Afşar, B. ve Gedik, H. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Şehire Ekonomik Katkıları: KTO Karatay Üniversitesi Örneği, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(15), 161-174.
- Ceyhan, M.S. ve Güney, G. (2011). Bartın Üniversitesi'nin Bartın İli'nin Ekonomik Gelişimine 20 Yıllık Projeksiyonda Katkılarının Değerlendirilmesi, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 183-207.
- Ceylan, M. (1992). Yeni Kurulan Üniversiteler. *TBMM Tutanak Dergisi*, 15, (93.birleşim, 3.7.1992), 2-7.
- Çakmak, Ö. (2008). Eğitimin Ekonomiye ve Kalkınmaya Etkisi. *D. Ü. Ziya Gökalp Fakültesi Dergisi*, 11, 33-41.
- Çalışkan, Ş. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Harcamalarının Kent Ekonomisine Katkısı (Uşak Üniversitesi Örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(31), 169-179.
- Çalışkan, Ş. ve Demir, F. (2013). Celal Bayar Üniversitesi Köprübaşı Meslek Yüksekokulu Öğrenci Harcamalarının Bileşimi ve İlçe Ekonomisindeki Yeri, *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(3), 357-371.
- Çalışkan, Ş. ve Meçik, O. (2013). Üniversitelerin Yerel Ekonomiye Katkıları, *V.Yerel Ekonomiler Kongresi'nde sunulan bildiri*, 9-11 Mayıs 2013.
- Çatalbaş, N. (2007). Üniversite-Yerel Ekonomi İlişkisinde Kutuplaşma Teorisi İyi bir Model Olabilir mi?, *Selçuk Üniversitesi İİBF Dergisi Yerel Ekonomiler Özel Sayısı*.
- Çayın, M. ve Özer, H. (2015). Üniversitelerin İl Ekonomisine Katkısı ve Öğrencilerin Tüketim Yapısı: Muş Alparslan Üniversitesi Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30(2), 131-147.

- Çayın, M. ve Yapraklı, S. (2014). Üniversitelerin Yerel Gelir ve İstihdam Üzerindeki Etkileri: Batman Üniversitesi Üzerine bir Uygulama. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 15(2), 155-172.
- Çütcü, İ. (2016). Eğitim Ekonomisinin Uluslararası Karşılaştırması Kapsamında Meslek Yüksekokullarının Yerel Ekonomilere Etkisi. *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(6), 55-74.
- Dağar, H., Tunç, H. ve Kaya, M. (2009). Bölgesel Kalkınmada Yükseköğretim Kurumlarının Rolü ve Bucak Örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 39-50.
- Demireli, C. ve Taşkın, E. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Buldukları Şehre Ekonomik Katkıları: Kütahya İl Merkezi Örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 37, 321-328.
- Dillman, D.A (1978). *Mail and Telephone Surveys: The Total Design Method*. John New York: Wiley and Sons.
- Doğan, D. (2013). Yeni Kurulan Üniversitelerin Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(2), 108-116.
- Erkan, B., Şentürk, M. ve Akbaş, Y.E. (2012). Bingöl İlinin Türkiye'nin İhracat ve GSYH'sına Katkısının Alt Sektörler İtibarıyla İncelenmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(21), 107-126.
- Florax, R. (1992). *The University: A Regional Booster?*. AveBury, England.
- Görkemli, H.N. (2009). Selçuk Üniversitesi'nin Konya Kent Ekonomisine Etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 169-186.
- Günay, D. (2011). Türk Yükseköğretiminin Yeniden Yapılandırılması Bağlamında Sorunlar, Eğilimler, İlkeler ve Öneriler-I. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(3), 113-121.
- Kaşlı, M. ve Serel, A. (2008). Üniversite Öğrenci Harcamalarının Analizi ve Bölge Ekonomilerine Katkılarını Belirlemeye Yönelik bir Araştırma. *Yönetim ve Ekonomi*, 15(2), 99-113.
- Kavili Arap, S. (2009). Türkiye Yeni Üniversitelerine Kavuşurken: Türkiye'de Yeni Üniversiteler ve Kuruluş Gerekçeleri. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 61(1), 1-29.
- Kızıldere, C. (2014). Meslek Yüksekokullarının Buldukları Yerleşim Yerlerindeki Ekonomik Etkileri: Erciş Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31, 01-115.
- Korkmaz, Ö. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Harcamalarının İl Ekonomisine Katkısı: Bayburt Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine bir Analiz. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 29(2), 233-250.
- Mavruk, C., Tekinarslan, A.İ., Gürün, M., Ayış Akkurt, A. (2014). Local Economic Impact of Nigde University: An Estimation Under True Inflation Effect. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(2), 17-37.
- Nafziger, E. W. (2006). *Economic Development*. (Fourth Edition) Newyork: Cambridge University Press.

- Özpınar, E. ve Koyuncu, E. (2016). Türkiye’de İnsani Gelişmişlik İller Arasında Nasıl Farklaşıyor? 81 İl için İnsani Gelişmişlik Endeksi. *Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı*, Erişim adresi: www.tepav.org.tr
- Öztürk, S., Torun, İ. ve Özkök, Y. (2011). Anadolu’da Kurulan Üniversitelerin İllerin Sosyo-Ekonomik Yapılarına Katkıları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 145-158.
- Patır, S., Güvem, M., Başar, E.E., Yüksel, S. (2012). *Bingöl Halkının Üniversite Algılamasının Araştırılması*. Erişim adresi: <http://eski.bingol.edu.tr/media/52185/bingol-halkinin-universite-algilamasi.pdf>
- Pellenbarg, P.H. (2005). How to Calculate the Impact of a University on the Regional Economy: A Case Study of the University of Groningen, the Netherlands, *Paper presented to Conference on Knowledge and Regional Economic Development, Organized by Regional Quantitative Analysis Research Group, University of Barcelona*, 9-11 June 2005.
- Perkins, D.H., Radelet, S. and Lindauer, D.L. (2006). *Economics of Development* (Sixth Edition). Newyork: W. W. Norton&Company.
- SEGE (2011). *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması*, Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Ankara 2013.
- Selçuk, G.N. ve Başar, S. (2012). Kafkas Üniversitesi Öğrencilerinin Harcamalarının Kars İli Ekonomisine Katkısı, *KAÜ İİBF Dergisi*, 3(4), 89-106.
- Sen, A. (2011). Local Income and Employment Impact of Universities: The Case of Izmir University of Economics, *Journal of Applied Economics and Business Research*, 1:25-42.
- Taban, S. ve Kar, M. (2008). Beşeri Sermaye ve Kalkınma. Taban, S. ve Kar, M. (Ed.), *Kalkınma Ekonomisi: Seçme Konular* içinde (s. 325-351). Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım
- Tatlı, H. (2014). Bingöl Üniversitesi Öğrencilerinin Bingöl Ekonomisine Katkısı. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(7), 79-94.
- TÜİK. (2017). Bölgesel İstatistikler. Erişim adresi: biruni.tuik.gov.tr
- Wolfe, D. A. (2005). The role of universities in regional development and cluster formation, *Creating knowledge, strengthening nations: The changing role of higher education*, 167-194.
- Yayar, R. ve Demir, D. (2013). Gaziosmanpaşa Üniversitesinin Tokat İli Ekonomisine Etkisi. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, Sayı:8, 106-122.
- Yıldız, E. (2010). Meslek Yüksekokullarının Yerel Ekonomiye Katkıları: Babaeski Meslek Yüksekokulu Örneği. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 87-102.
- Yıldız, R. (2016). Üniversitenin Misyonu, Yeni Kurulan Üniversiteler ve Yerel Kalkınma Önceliği. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 47, 65-84.
- YÖK. (2017). Yükseköğretim Kurumu İstatistikleri. Erişim adresi: istatistik.yok.gov.tr